

Lärarhandledning till Upptäck forntiden

Låt eleverna gå upp upptäcktsfärd i bilderna som visar en boplats vid fyra olika tidpunkter i historien. Här hittar du arbetsblad för utskrift och förslag på hur du kan lägga upp arbetet.

Introduktion i helklass

Materialet är gjort för att eleverna ska följa sin egen nyfikenhet och klicka på en punkt för att få veta mer. En lärarledd introduktion kan behövas för att förstå navigeringen och väcka intresse.

A) Visa hur man navigerar

1. Klicka på en punkt för att zooma in.
2. Klicka på den lilla bilden högst upp till vänster för att komma tillbaka till helskärm.
3. Klicka på en av punkterna som leder till en ny bild (t ex huset i järnåldersbyn).
4. Visa hur man kan klicka på fler punkter i den nya bilden (bilden av huset i genomsökning).
5. Visa hur man kan återvända till den nya bilden på samma sätt som tidigare, med miniatyr bilden till vänster.
6. Visa hur man går tillbaka till huvudbilden (bilden av järnåldersbyn) genom att klicka på "Tillbaka" över bilden.

B) Väck intresset

- Samtala om bilden som ni ska arbeta med. Zooma in en gnutta i bilden så försvinner markörerna. Ett alternativ är att visa bilderna i den presentationsfil (Power point) som finns i materialet.
- Börja med att låta eleverna titta på bilden och enbart notera vad de ser, exempelvis: "Jag ser några personer som sitter vid en eld" eller "jag ser många träd".
- Hur många människor bor i byn? Bilderna visar ganska många personer och fler aktiviteter än vad som troligtvis pågick vid en och samma tidpunkt.
- Vilka saker visas på bilden?
- Vilka olika djur finns på bilden?
- Vad gör människorna?
- Jämför två bilder? Vad har förändrats? Vad finns kvar från tidigare perioder? Även om ni bara arbetar med en historisk period så kan ni jämföra med den nutida bilden där platsen blivit föremål för en arkeologisk utgrävning till följd av exploatering.
- Ordlistor till de olika texterna finns på sista sidan.

Upptäck enskilt eller i mindre grupper

Efter en gemensam introduktion kan eleverna arbeta på egen hand eller i mindre grupp med en eller flera bilder. Det finns ingen förutbestämd väg i vilken ordning eleverna ska ta del av innehållet. Varje elev eller elevgrupp gör sin egen upptäcktsfärd och tar del av lite olika innehåll. I sista steget kan de flesta kunskapsluckor fyllas. Se "Följ upp och befast kunskaperna" nedan.

Arbetsblad 1 för elevernas anteckningar

Med hjälp av arbetsbladet kan eleverna samla fakta om livet under den valda tidsperioden. På så sätt kan de få en allsidig bild av livet på boplatsten, utan att läsa allt i en viss ordning. Eleverna kan anteckna vad som helst med anknytning till rubriken. Frågorna är tänkta som inspiration och förslag till relevant innehåll.

Arbetsblad med bilder och lucktext

För yngre elever där arbetssättet med självständiga anteckningar är för avancerat finns arbetsblad där de kryssar i rutor eller skriv enstaka ord som är centrala för innehållet.

*Stenåldern - Arbetsblad 2**Bronsåldern - Arbetsblad 3**Järnåldern - Arbetsblad 4**En arkeologisk utgrävning - Arbetsblad 5***Följ upp och befast kunskaperna****1. Quiz**

Förutom de olika arbetsbladen finns fyra olika digitala quiz. Du hittar dem i quiz-menyn på Stockholmslansmuseum.se, under "Skola" i huvudmenyn. Varje quiz finns också i en version att skriva ut på papper.

2. Skrivuppgifter.

Upptäck forntiden passar bra som underlag för elevernas eget skrivande. Här är några förslag till texter att skapa.

- a. Faktatext: Livet på stenåldern/bronsåldern/järnåldern.
- b. Faktatext: En vanlig dag på stenåldern/bronsåldern/järnåldern.
- c. Historisk novell: Berätta i jag-form om livet en dag under forntiden.
- d. Faktatext med större utmaning: Några arkeologiska fynd från forntiden och vad de berättar.

Ordlistor

Stenåldern

Ord som förklaras i texten

- Nomad
- Jägare och samlare
- Jägarstenåldern
- Bondestenåldern
- Keramik
- Kokgrop
- Landhöjning
- Mjärde
- Flinta
- Kvarts

Ord som kan vara svåra

- Arkeolog
- Harpun
- Förmultna
- Bofast
- Skärva
- Bonde

Bronsåldern

Ord som förklaras i texten

- Röse/gravröse
- Hällristning
- Årder
- Offer/offra

Ord som kan vara svåra

- Monument
- Rovdjur
- Boskap
- Plog
- Plöja
- Arkeolog
- Gjuta/gjutform

Järnåldern

Ord som förklaras i texten

- Vårdkase
- Fornborg
- Myrmalm
- Träl
- Garva/garveri
- Grophus
- Stensättning
- Skeppssättning
- Gravhög
- Runor
- Bäl
- Vävtol
- Linnetyg

Ord som kan vara svåra

- Missionär
- Loft
- Bål (som i gravbål)
- Plundra
- Arkeolog
- Smed
- Assistent
- Ull